

การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540
: ศึกษากรณีการคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินบ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นางสาวดารุณี พุ่มแก้ว



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4138-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

POLITICAL PARTICIPATION UNDER THE 1997 CONSTITUTION
: A CASE STUDY OF THE OPPOSITION TO THE COAL-FIRED ELECTRICITY PLANT
AT BAN KRUD, PRACHUAB KHIRI KHAN PROVINCE.

Miss.Darunee Pumkaew

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Government

Faculty of Political Science


Chulalongkorn University

Academic Year 2003


ISBN 974-17-4138-3


หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับ 2540
: ศึกษากรณีการคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินบ้านกรูด
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
โดย นางสาวดารุณี พุ่มแก้ว
สาขาวิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

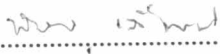
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ


..... คณะบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


..... ประธานกรรมการ
(ดร.แก้วคำ ไกรสรพงษ์)


..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง)


..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ เสงี่ยมพงษ์)

คารุณี พุ่มแก้ว : การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 : ศึกษากรณี การคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินบ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (POLITICAL PARTICIPATION UNDER THE 1997 CONSTITUTION: A CASE STUDY OF THE OPPOSITION TO THE COAL-FIRED ELECTRICITY PLANT AT BAN KRUD, PRACHUAB KHIRI KHAN PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 205 หน้า. ISBN 974-17-4138-3

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามกลไกรัฐธรรมนูญ และนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการใช้ช่องทางกลไกของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2540 ของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยศึกษากรณีการคัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าของกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบ้านกรูด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาพบว่ารัฐธรรมนูญฉบับ 2540 มีบทบัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมมากกว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับอื่นๆ โดยเปิดให้มีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอนและจากทุกภาค ส่วนของสังคม โดยมีส่วนร่วมในหลายระดับและหลายรูปแบบเพื่อให้การเมืองเป็นของพลเมืองอย่าง แท้จริง จากกรณีศึกษาพบว่าประชาชนมีการตื่นตัวทางการเมืองสูงโดยการรวมตัวเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องการเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับรัฐในระดับนโยบายเพื่อกำหนดวิถีชีวิตของตน โดยอ้างสิทธิ อันชอบธรรมผ่านกลไกปกติตามรัฐธรรมนูญในมาตรา 44 , 46, 56 และมาตรา 59 จากการเรียกร้องที่ยาว นาน กลไกตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เนื่องจาก กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญยังตราไม่ครบตามบทบัญญัติ กฎหมายเก่าหลายฉบับที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม รวมทั้งแรงเสียดทานด้านทัศนคติและท่าทีของภาครัฐไม่ตอบสนองต่อความตื่นตัวและความ พยายามเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมของประชา ชนตามรัฐธรรมนูญอยู่ในระดับของการแสดงความคิดเห็น แต่ไม่สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมในระดับ การตัดสินใจในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้เมื่อการอ้างสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอาศัยช่องทางปกติ ไม่สามารถตอบสนอง ต่อข้อเรียกร้องได้เท่าที่ควร จึงส่งผลให้เกิดรูปแบบใหม่ของการมีส่วนร่วมโดยใช้กลไกที่นอกเหนือรัฐ ธรรมนูญ ซึ่งรวมเอาการกระทำที่รุนแรงและหมิ่นเหม่ต่อความผิดทางกฎหมายเข้ามาเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่ชอบธรรม เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนมีพื้นที่ในการแสดงสิทธิที่ถูกปิดกั้นไว้ ซึ่งเป็น การเคลื่อนไหวเข้าสู่การเมืองใหม่ที่เน้นบทบาทของภาคประชาชนเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ ซึ่งเป็นเหตุ ให้สถานการณ์ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งและตกอยู่ในภาวะหวนระแวงซึ่งกันและกันระหว่างภาครัฐกับภาค ประชาชน และมีโอกาสเผชิญหน้ากันได้ตลอดเวลา

ภาควิชา.....การปกครอง..... ลายมือชื่อนิติ.....
 สาขาวิชา.....การปกครอง..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา.....2546.....

4381130624 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD : PARTICIPATION / CONSTITUTION

DARUNEE PUMKAEW : POLITICAL PARTICIPATION UNDER THE 1997
CONSTITUTION: A CASE STUDY OF THE OPPOSITION TO THE COAL-FIRED
ELECTRICITY PLANT AT BANKRUD, PHACHUAB KHIRI KHAN PROVINCE.
THESIS ADVISOR : PRAPART PINTOBTANG, Ph.D. 205 pp. ISBN 974-17-4138-3.

A Case study of the opposition to the coal-fired electricity plant at Ban Krud aims at studying political participation in term of its problems and obstacles involved under the 1997 constitution. The findings were that articles 44, 45, 46 and 59 in the 1997 constitution provide people with more opportunity to participate in politics, as compared to the previous constitutions. In the opposition to the electricity plant, people at Ban Krud had high degree of political consciousness. People organized to demand full participation in decision making at the policy level to determine their own way of life. However, with many additional bills needed yet to be promulgated in support of the 1997 constitution, obstacles to full participation, such as unresponsiveness on the part of government officers, are still extensive. Owing to these limitations of political participation, new form of participation provide people with another option. Political violence prone to violation of existing laws occurs from time to time, leading to conflict, lack of trust, and confrontation between the government and local people.

Department.....GOVERNMENT..... Student's signature.....
Field of study.....GOVERNMENT..... Advisor's signature.....
Academic year.....2003.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือจากอาจารย์ผศ.ดร.พิษณุ เสงี่ยมพงษ์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง และดร.แก้วคำ ไกรสรพงษ์ ที่ให้คำแนะนำในการวิจัย ขอบพระคุณบิดามารดา คุณจ่านงค์ พุ่มแก้ว คุณประไพ พุ่มแก้วที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอบคุณพี่จินตนา แก้วขาว พี่หวิศ พี่ปลา พี่ลำพอง ลุงเหลิม ลุงจิต ลุงเล็ง ลุงช่วย พี่ออด พี่เจียบและชาวบ้านกรูดทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัย ขอบคุณคุณสุริยะใส กตะศิลา คุณไฟโรจน์ พลเพชร คุณสมควร พรหมทอง คุณสุวิทย์ เลิศไกรเมธิ คุณอ้อมใจ หนูแดง คุณสุจิตรา พุ่มแก้ว คุณกนกพรรณ ผรณเกียรติ์ คุณอุเชนทร์ เชียงเสน คุณเมื่อย แทนอ่อน และเจ้าหน้าที่กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคตทุกคนที่ให้การช่วยเหลือในด้านข้อมูลในการวิจัยโดยตลอดเสมอมา

สุดท้ายขอขอบคุณชมรมคาทอติกแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นสถานที่ให้นั่งอ่านหนังสือตลอดมาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนกระทั่งการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
วิธีการการวิจัย.....	6
การเสนอรายงานการวิจัย.....	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	8
1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	8
1.2 รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองและระดับขั้นของการมีส่วนร่วม.....	14
1.3 เป้าหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและประเด็นที่ต้องการการมีส่วนร่วม.....	23
1.4 เงื่อนไขที่ทำให้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จ.....	25
1.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	27
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญ.....	29
2.1 ความหมายของรัฐธรรมนูญ.....	29
2.2 รัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตย.....	31
2.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2540.....	33
2.3.1 ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	33
2.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ.2540.....	35
2.3.3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
3 สภาพปัญหาโดยทั่วไปกับการจัดองค์กรในการเคลื่อนไหวกของชาวบ้าน.....	52
3.1 บริบทโดยทั่วไปของสถานการณ์ปัญหา.....	52
3.2 การจัดองค์กรในการเคลื่อนไหวกของชาวบ้าน.....	57
3.3 ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวก.....	62
3.4 เป้าหมายในการเคลื่อนไหวกของชาวบ้าน.....	64
3.5 องค์กรพันธมิตรและเครือข่ายการเคลื่อนไหวก.....	65
3.6 บทเรียนจากการเคลื่อนไหวกของชาวบ้าน.....	68
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
4.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบ้านตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย ฉบับ พ.ศ. 2540.....	80
4.2 การมีส่วนร่วมของชาวบ้านผ่านช่องทางและกลไกต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	84
4.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตาม บทบัญญัติมาตรา 56.....	84
4.2.2 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามบทบัญญัติมาตรา 56.....	89
4.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชาพิจารณ์ตามบทบัญญัติมาตรา 59 ...	97
4.2.4 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการ ประชาพิจารณ์ตามบทบัญญัติมาตรา 59	101
4.2.5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในสิทธิชุมชนตามบทบัญญัติมาตรา 46	109
4.2.6 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในสิทธิชุมชน ตามบทบัญญัติมาตรา 46.....	111
4.2.7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในสิทธิชุมชนตามบทบัญญัติมาตรา 44.....	116
4.2.8 ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการมีส่วนร่วมในสิทธิชุมชน ตามบทบัญญัติมาตรา 44.....	117
4.3 การใช้สิทธิทางการเมืองของชาวบ้านที่อาจไม่เป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.....	125
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	131
สรุปผลการวิจัย.....	131

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ข้อเสนอแนะ	139
รายการอ้างอิง.....	143
ภาคผนวก.....	149
การเคลื่อนไหวของประชาชนและการดำเนินงานปฏิบัติหน้าที่ของรัฐต่อกรณีการ คัดค้านการสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหินบ้านกรูดในช่วงปี 2540 ถึง เดือนมีนาคม ปี 2546.....	149
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	205